

TEHNOSÜSTEEMIDE KOOSTÖÖ

TEHNOSÜSTEEMIDE KOOSTÖÖ

- Mida mõista tehnosüsteemide koostöö all
  - Erinevad koostöö viisid
  - Enamlevinud koostöötavad süsteemid
  - Lihtsad nipid
  - Probleemid
-

Esinejast

Töökogemus

- 2004-2006 AS Merx hooldusjuht
- 2007-2012 AS YIT Emico (praegune Caverion Eesti AS) hooldusjuht
- 2012 - praeguseni ABaudit OÜ

Tegevusvaldkonnad

- Küte
- Veevarustus
- Ventilatsioon
- Hooneautomaatika
- Jahutus
- Elekter
- ATS
- Energiatõhusus
- Tuletõrjesüsteemid

Kontakt

Vahur Suvi

Tel: 56 489 029

e-mail: vahur@abaudit.eu

Mida selle all mõista?

Mis siis ikka on tehnosüsteemide koostöö

Ühes süsteemis
toimuv mõjutab
teist süsteemit

NÄITED

- Elekter
  - Erinevad blokeeringud
  - Täiendavad juhtsignaalid
-

Näide

Süsteem A töötab iseseisvalt

Näiteks jahutus või küttesüsteem.

Süsteemist B tuleb mingi signaal

Näiteks avatud akna kohta signaal

Süsteem A muudab oma tööd

Jahutus või küttesüsteem muudab oma temperatuure

Koostööl on erinevad viisid

- Blokeeringud
  - Täiendav juhtsignaal
  - Mõlemapoolne infovahetus
-

Koostööl on erinevad viisid

- Blokeeringud - üks süsteem blokeerib mingil hetkel teise süsteemi
  - Näiteks ATS-i signaal
  - Jahutus blokeerib ventilatsiooniseadmes kütte
  - Eesmärgiks on tagada, et teineteist välistavad süsteemid koos ei töötaks
-

Koostööl on erinevad viisid

- Täiendav juhtsignaal - üks tehnosüsteem annab teisele infot
  - Vastava info põhjal tehakse täiendavaid reguleerimisi
  - Temperatuuri andurid - näiteks hooneautomaatika kasutab ventilatsiooniseadme andurist tulevat infot või vastupidi
-

Koostööl on erinevad viisid

- Mõlemapoolne infovahetus - järjest enam populaarsust koguv lahendus
  - Erinevad süsteemid kasutavad üksteiselt tulevat infot ja annavad omakorda tagasisidet
  - Paljud hooneautomaatika lahendused
-

Miks on tehnosüsteemide
koostöö vajalik?

Miks infovahetus vajalik on?

- Kohustuslik
koostöö/blokeeringud
- Kasutajamugavus
- Energiasääst
- Kokkuvõid ehituselt (topelt andureid pole tarvis jne)

Kuidas seda lahendada?

Vajaduse välja selgitamine

Süsteem A töötab iseseisvalt

Kuid tahame, et teatud olukordades süsteem käituks teisiti

Süsteemist B tuleb mingi signaal

Selle asemel, et süsteemile A kohe täiendavaid andureid paigaldada - mõelda, kas saame süsteemist B hoopis vajaliku info kätte.

Süsteem A muudab oma tööd

Oleme kaks süsteemi omavahel edukalt koos tööle pannud.

Põhilised probleemid

- Ei osata defineerida vajadust
  - Ei tunta teisi süsteeme ja ei osata sealt midagi küsida
  - Liiga tihti jäädakse kindlatesse raamidesse
  - Pole sobivaid sisendeid/väljundeid
  - Kasutajate harjumused
-

Tulemus

- Ehitatakse topelt
- Ei saavutata soovitud tulemust
- Teineteist välistavad süsteemid töötavad ikka koos

Levinumad koostöötavad süsteemid

Kütte- ja jahutus- süsteemid

Reguleerivad hoones sisekliimat

- Koostöö õigeks toimimiseks peavad vahetama omavahel infot
  - Jagama infot ventilatsiooniseadmetega - sisetemperatuur sama
  - Jagama infot keskseadmetega (jahutus- või küttesõlm)
-

Kütte- ja jahutus- süsteemid

Parema sisekliima tagamiseks oleks hea kasutada veel järgnevat infot

- Ilmajaama info (prognoositav temperatuur, tuulesuund ja -kiirus)
  - Akende asendid ruumides
  - Monitoorimissüsteemid (tagasiside tegevustest)
  - Lisalülitused elektrist/valgustusest
  - Info valve/läbipääsu süsteemist
-

Ventilatsiooni- süsteemid

Enamasti praegu koostöötavad
süsteemid

- Kütte/jahutusega
  - ATS-idega
  - Suitsueemaldusest
  - Õhuklappidest
-

Ventilatsiooni- süsteemid

Hea oleks aga kasutada ka järgnevat
infot

- Ruumikontrolleritega (temperatuurid)
  - Ilmajaamadega
  - Valvesüsteemidega
  - Akendega
-

Valgustus

Peamiselt kasutatavad ühendused

- Hooneautomaatika (kellad, luxmeetrid)
  - Liikumisandurid
-

Valgustus

Vähem kasutatud ühendused

- Valve- ja läbipääsusüsteemid
  - Sidesüsteemid (remote control)
-

AV süsteemid

Üldjuhul töötavad praegu eraldi

- Valve- ja läbipääsusüsteemid
-

Valve- ja läbipääsu- süsteemid

Annavad infot, kas keegi on hoones.
Seda infot saab aga ära kasutada
teiste süsteemide juhtimiseks

Valve- ja läbipääsu-süsteemid

Milliste süsteemidega võiksid infot vahetada?

- Kütte- ja jahutussüsteemidega (ruumide kasutatavus, akende asendid)
  - Valgustus
  - Ventilatsioonisüsteemid
  - Elektritarbijad
-

Valve- ja läbipääsu-süsteemid

Esmaseid koostöötavaid lahendusi on tegelikult väga lihtne teha. Enamik valvesüsteemide kontrollereid saavad anda välja lisignaale

Tulemused:

- Energiasääst
  - Kasutajamugavus
-

Videovalve

Valvesüsteemidega analoogselt saab kasutada ka tänapäevaseid videovalvelahendusi, mis on võimalik tööle panna nagu liikumisandurid.

Videovalve

Videovalvet on “targa maja” lahendustes seni veel vähe kasutatud, kuid tegu on ühe vägagi potentsiaalse alaga.

Tegemist on sisuliselt täiustatud liikumisanduriga.

Näiteks:

- Mingis ruumiosas kohtkütete sisse lülitamine (väga täpne asukoha määratlus)
  - Valgustuse lülitamine
  - Saab jälgida ka uksi ja aknaid
-

Probleemid

Mida ei osata arvestada

“Targa maja” puhul unustatakse
ära tihti järgnev:

- Hooldus ja haldus muutub keerulisemaks ja kallimaks
  - Ei osata kasutada monitooringusüsteeme
  - Ei osata koostada programme
  - Ei arvestata koostöötavate süsteemide mõju üksteisele
-

Mida ei osata arvestada

“Targa maja” puhul unustatakse
ära tihti järgnev:

- Müra probleemid - mõned kontaktorid valedes kohtades, ventiilid halvas kohas
  - Komponentid kuluvad ja neid tuleb välja vahetada (releed, ventiilid jne)
  - Üleautomatiseerimine - laualambi juhtimine pole mõttekas
-

Mida ei osata arvestada

“Targa maja” puhul unustatakse ära tihti järgnev:

- Sideprobleemid - ühendusi ei planeerita piisavalt
  - Riskide hindamine - mis juhtub kui (sidekaabel katkeb, üks komponent lõpetab töö, vool kaob)
  - Turvaprobleemid
  - Ei arvestata alguses erinevate protokollidega (LON ja KNX näiteks)
  - Vähene kogemus paigaldajatel
-

Isiklikud soovitusel kiireks säästuks

Lihtsad lahendused

Lihtsad lahendused, mida kerge töösse rakendada

- Ventilatsioon/küte/jahutus - ühendada valvega
  - Valgustuse valvega ühendamine
  - Ventilatsiooni ja küttesõlme ruumiseade ühendamine - muutmine edaspidi ainult ühest kohast
-

Lihtsad lahendused

Lihtsad lahendused, mida kerge töösse rakendada

- Kütte ja jahutussõlmede ühendamine suuremate lõpptarbijatega
  - Hooneautomaatika laialdasemalt panna infot vahetama
  - Kasutada rohkem rõhujärgi juhtimist
  - Julgemalt kasutada ajaprogramme ja süsteemide töövälisest seiskamist
-

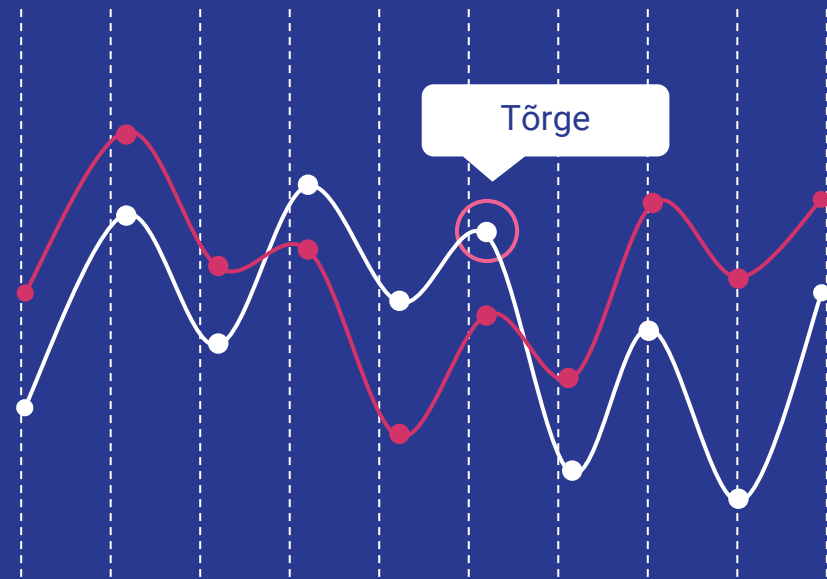
Linke

Kust leida infot ja ideid

- <http://www.rakveretarkmaja.ee>
- Targa Maja kompetentsikeskus
  - <http://www.smarthome.eu/> - erinevad juhendid ja raamatud
  - <http://www.control4.com/> - Control4 välja antav Home Smart Home ajakiri
  - Hooneautomaatika pakkujad
    - Siemens
    - Yoga
    - Honeywell
-

Täna tähelepanu eest

Küsimused

—